

Laatu ja vaikuttavuus kulkevat käsi kädessä

Kansaneläkelaitos on avannut tarjouskierroksen vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen toteuttamisesta. Viime viikolla Kela julkaisi lisäksi sivuillaan Aalto-yliopistolta tilatun selvityksen vuonna 2014 järjestettyyn kilpailutukseen liittyen. Selvityksen yhtenä tavoitteena on ollut saada evästystä kuntoutuspalvelujen ostamiseen tulevaisuudessa. Sen mukaan hankintojen tulisi kannustaa palveluntuottajia suurempaan hinta- ja laatu kilpailuun sekä lisätä kuntoutujan omaa aktiivisuutta palvelujen valinnassa. Selvityksen suositukset näkyvät osin jo nykyisessä tarjouskierroksessa.

Suurin ja eniten huomiota saanut muutos verrattuna edelliseen tarjouskierrokseen on pisteytyksen muuttuminen laadun ja hinnan suhteen. Aiemmin molempien osuus hankinnoista päätettäessä oli 50 prosenttia. Nyt hinnan osuus on 80 prosenttia ja laadun 20 prosenttia. Tämä on tyly viesti siitä, minkä verran Kansaneläkelaitos antaa painoarvoa kuntoutuksen laadulle eli palveluntuottajan kokemukselle ja erityisosaamiselle. Tämä valinta on erikoinen myös verrattuna sote-uudistuksen tavoitteisiin, joihin kuuluu laadukkaan palvelun tarjoaminen kaikille sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasryhmille.

Puheterapian tavoite on parantaa yksilön toiminta- ja kommunikointikykyä jokapäiväisessä elämässä. Kuntoutuksen hinta on konkreettisuudessaan helppoa asettaa tärkeimmäksi kriteeriksi kuntoutuksen palveluita hankittaessa. Laatu on sen sijaan vaikeampaa määritellä ja mitata. Laatu kuitenkin takaa vaikuttavuuden ja siten myös kustannushyötyjä yhteiskunnalle. Hyvä esimerkki puheterapiakuntoutuksen kustannushyödyistä on kehityksellisen kielihäiriön kuntoutus. Kehityksellinen kielihäiriö on oirekuva, jossa lapsella on arjessa suoriutumista haittaavia kielellisiä ongelmia. Kehityksellisen kielihäiriön puheterapiakuntoutukseen käytetty taloudellinen satsaus tuo myöhemmin noin kuusinkertaisesti tämän kustannuksen yhteiskunnalle takaisin (Marsh, Bertranou, Suominen, & Venkatachalam, 2010). Tämä on seurausta parantuneesta koulusuoriutumisesta ja kasvaneista elämänaikaisista ansioista. Puheterapiakuntoutuksen tuomat säästöt tulevat myös lasten paremmasta sosiaalisesta kehityksestä ja rikollisuuden ehkäisystä (Berden & Kok, 2012). Muiden asiakasryhmien kohdalla saatu taloudellinen hyöty perustuu esimerkiksi tuen tarpeen vähenemiseen yksilön toimintakyvyn parantuessa. Jotta mainittu kustannushyöty voidaan saada aikaan, tulee kuntoutuksen korkea laatu varmistaa.

Aalto yliopiston selvityksessä ehdotettiin myös kuntoutujan oman aktiivisuuden korostamista palveluntuottajan valinnassa. Kuluttajien aktiivisuuden painottaminen tässä kontekstissa on osittain ongelmallista. Puheterapiaa tarvitsevien asiakkaiden on usein vaikeaa arvioida, minkä palveluntuottajan osaaminen ja työn laatu soveltuvat parhaiten juuri heidän tarpeitaan vastaavasti. Myös puheterapia-asiakkaiden kielelliset vaikeudet voivat vaikeuttaa tiedon hankkimista, jonka perusteella päätös palveluntuottajasta tehdään. On epäselvää, miten tarvittava ohjaus palveluntuottajan aktiivisempaan valintaan puheterapiaa tarvitsevien asiakkaiden kohdalla järjestyisi. Tämän takia palveluiden maksajataholla on erityinen vastuu laadun varmistamisessa kaikissa tilanteissa.

Suomen Puheterapeuttiliitto pitää kilpailutuksen nykyistä painotusta ja Kelan teettämän selvityksen linjauksia toimimattomana suunnitelmana terveydenhuollon palveluiden laadun takaamisen kannalta. Jatkossa hankintamenettelyä tulee kehittää esimerkiksi erittelemällä laatupisteitä kuntoutuspalveluiden käyttäjäryhmien erityistarpeiden mukaan. Tällöin nimenomaan tiettyä asiakasryhmää varten hankittu kokemus ja lisäkoulutus olisivat laatupisteiden ja palveluiden hinnoittelun tärkein peruste. Tarkemman laatu kriteeristön luominen hyödyttää palveluiden käyttäjiä sekä kehittää palvelutuotantojen sisältöä ja hinnoittelua paremmin kuin nykyinen linja laadun ylenkatsomisesta.

Sirpa Tarvainen
Puheenjohtaja
Suomen Puheterapeuttiliitto ry

Heta Piirto
toiminnanjohtaja
Suomen Puheterapeuttiliitto ry

Lähteet:

Berden, C., & Kok, L. (2012). De waarde van logopedie: de kosten en baten van logopedie bij kinderen met spraak-/taalstoornissen. SEO.

Noudettu osoitteesta http://www.seo.nl/uploads/media/2012-69_De_waarde_van_logopedie.pdf

Marsh, K., Bertranou, E., Suominen, H., & Venkatachalam, M. (2010). An economic evaluation of speech and language therapy. Final Report. Matrix Evidence.

Noudettu osoitteesta <https://optimityadvisors.com/sites/default/files/research-papers/45-Speech-and-Language.pdf>